

POSTANOWIENIE

Dnia 5 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia „[...]” w P. działające na rzecz B. A. oraz B.A.

przeciwko B. [...] spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o ryczałt noclegowy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 5 sierpnia 2021 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 22 listopada 2019 r., sygn. akt VIII Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. odstępuje od obciążenia skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z 22 listopada 2019 r., VIII Pa [...], po rozpoznaniu apelacji strony pozwanej B. [...] Sp. z o.o. w W. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w P. z 30 grudnia 2014 r., V P [...], w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda B. A. kwotę 20.488,72 zł z tytułu ryczałtu noclegowego w okresie od 11 kwietnia do 4 grudnia 2010 r. wraz z odsetkami, kwotę 25.261,33 zł tytułem ryczałtu noclegowego w okresie od 3 stycznia do 31 sierpnia 2012 r. wraz z odsetkami, zmienił rozstrzygnięcie o kosztach procesu oraz w pozostałej części apelację pozwanej oddalił. Dodatkowo orzekł o zwrocie spełnionego świadczenia w

ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.993,02 zł tytułem zapłaty zwrotu zapłaconej należności głównej i kwotę 3.414,63 zł tytułem zwrotu zapłaconych odsetek oraz zasądził od powoda Stowarzyszenia „[...]” na rzecz pozwanej kwoty 1.764,00 zł i 1.350,00 zł tytułem zwrotu zapłaconych kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Pozwana spółka zaskarżyła powyższy wyrok w części. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 462 w związku z art. 8 k.p.c. w związku z art.3 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w związku z art. 11 oraz art. 199 § 1 pkt 3 w związku z art. 379 pkt 2 k.p.c. przez zaniechanie odrzucenia pozwu i dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze powoda S. „[...]”, pomimo że nie posiadało ono legitymacji procesowej czynnej. Dodatkowo skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a to § 11 ust. 1- 5 Regulaminu wynagradzania z dnia 1 czerwca 2010 r. w związku z art. 9 § 1 k.p. w związku z art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz w związku z art. 77⁵ § 2 i 4 k.p. oraz przepisami § 3 ust. 1 – 2 w związku z § 4 ust. 1 w związku z § 7 ust. 1 – 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 3 ust. 1 w związku z § 9 ust. 1 – 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz art. 8 k.p.

Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca utrzymywała, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania. W jej ocenie

powodem wytaczającym powództwo był podmiot (stowarzyszenie), który nie posiadał legitymacji procesowej czynnej, a tym samym zdolności sądowej i procesowej. Stowarzyszenie to bowiem nie posiadało konstytutywnych cech stowarzyszenia, w szczególności prowadząc regularną działalność gospodarczą. W konsekwencji powodowe stowarzyszenie nie wyczerpywało definicji organizacji pozarządowej umocowanej do wytaczania powództw w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na nieważność postępowania z uwagi na brak legitymacji czynnej procesowej przez Stowarzyszenie „[...]”. Rozważając zasadność tego wniosku w pierwszej kolejności wskazać należy, że nie może go uzasadniać zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, albowiem Sąd Najwyższy - rozpatrując skargę kasacyjną nie jest władny w ramach bezpośredniej kontroli instancyjnej badać ważności (nieważności) postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie takie - mające jedynie charakter pośredni - jest natomiast możliwe w sytuacji, gdy skarżący w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuca Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W takiej jednak sytuacji wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien się opierać o przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując na oczywistą zasadność skargi w tym zakresie, a nie odwoływać się do treści art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81; OSP 1998 nr 5, poz. 93; z 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, poz. 58; z 23 lutego 2005 r., III CK 323/04, LEX nr 150574; z 17 lutego 2004 r., III CK 38/04, LEX nr 172804; postanowienie Sądu Najwyższego z 17 lutego 2004 r., III CK 38/04, LEX nr 172804). Skarżąca nie powołała adekwatnych zarzutów naruszenia przepisów postępowania, które uzasadniałyby kontrolę przez Sąd Najwyższy nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Ubocznie jedynie zauważyć należy, że w zakresie pojęcia nieważności, o której mowa w art. 379 pkt 2 k.p.c., nie mieści się tożsamy z interesem strony sposób reprezentowania jej przez stowarzyszenie. Wskazać bowiem należy, że pracownik wstąpił do postępowania w charakterze powoda w toku pierwszego postępowania apelacyjnego. Po tym fakcie sprawa była rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, a następnie ponownie przez Sąd drugiej instancji. Na żadnym z wcześniejszych etapów skarżąca nie podniosła zarzutu nieważności postępowania.

Dodatkowo kwestia posiadania legitymacji czynnej procesowej przez stowarzyszenie została wyjaśniona w wyroku Sądu Najwyższego z 11 maja 2021 r., I PSKP 17/21. Sąd Najwyższy wskazał w uzasadnieniu tegoż wyroku, że niedopuszczalna jest interpretacja, zgodnie z którą organizacje prowadzące

jakąkolwiek działalność gospodarczą nie mogą być uważane za organizacje uprawnione do działania według przepisów art. 8 k.p.c. i art. 61 k.p.c., a o przyznaniu danej organizacji statusu organizacji uprawnionej powinny decydować cele statutowe danej organizacji (T. Misiuk, *Udział organizacji społecznych w ochronie prawa obywateli w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1972, s. 33 i 34). Wskazuje się także, że Kodeks nie wyklucza prowadzenia przez daną organizację działalności gospodarczej, byleby działalność ta nie stanowiła jej głównego zadania. Niemniej jednak pojawiają się odmienne zapatrywania zakładające, że organizacje pozarządowe nie mogą prowadzić żadnej działalności gospodarczej i prowadzenie tej działalności nie może stanowić celu statutowego organizacji (M. Jędrzejewska (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza postępowanie rozpoznawcze*, t. I, s. 193., P. Telenga (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2008, s. 95). Jednak jak wskazuje K. Gajda-Roszczyńska (w: *Sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 242-243), przyjęcie tego poglądu oznaczałoby, że każda organizacja, w której statucie znajduje się postanowienie dopuszczające możliwość prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, nie mogłaby brać udziału w postępowaniu cywilnym, dlatego docelowe jest przyjęcie dopuszczalności możliwości prowadzenia przez organizacje społeczne (pozarządowe) działalności non for profit (tj. takiej, w której cały dochód jest przeznaczony na koszty prowadzonej działalności oraz realizację celów statutowych). Biorąc pod uwagę przeważające poglądy doktryny konieczne jest ich powiązanie (jako że powodowa organizacja pozarządowa stanowi stowarzyszenie) z art. 2, 10 i 34 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz.U. z 2020 r., poz. 2261). Ze wskazanych przepisów wynika, iż generalnie dopuszczalne jest prowadzenie działalności gospodarczej przez stowarzyszenie, jednakże nie może być to jego celem statutowym (działalnością główną), zaś dochód z tej działalności służyć ma wyłącznie realizacji celów statutowych.

Tym samym Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bez obciążania skarżącej kosztami zastępstwa procesowego powoda w zgodzie z art. 102 k.p.c.

a.s.